Daginstitutioner trumfer hjemmepasning

Et nyt studie fra Finland viser, at daginstitutioner gavner både mødre og børn, mens hjemmepasning har 'ret store' negative konsekvenser. Resultaterne kan ifølge forskeren bag, Tuomas Kosonen, også generaliseres til andre nordiske lande som Danmark.

Artikel
Marie Bille, journalist / Illustration Rasmus Juul
Udgivet den 7. februar 2024

Er det bedst for små børn at gå i daginstitution eller at være hjemme med mor eller far i de første leveår? Det spørgsmål stiller nogle pædagoger og forældre jævnligt sig selv og hinanden i disse år, hvor debatten om besparelser, dårlige normeringer, pædagogmangel og brandslukning i dag institutionerne fylder.

Et nyt studie fra Finland, hvor hjemmepasning er langt mere udbredt end i Danmark, kan nu bidrage med nye indsigter i spørgsmålet om hjemme pasning kontra daginstitution. Holder de finske forskeres resultater vand, kan både pædagoger og forældrene til det store flertal af danske børn, der har deres hverdag i vuggestuer og børnehaver, ånde lettet op.

"I Finland er mange forældre bange for at sende deres børn i daginstitution, men vores resultater viser, at det ikke påvirker børn negativt, tværtimod. Vores studie viser, at Finlands nuværende politik om tilskud til pasning af egne børn har ret store negative effekter for både mødre og børn," siger Tuomas Kosonen, professor ved VATT Institute for Economic Research i Helsinki.

Langt færre finske børn i daginstitution

Han er en af tre forskere bag studiet, hvis resultater er i publiceret i den end nu ikke fagfællebedømte artikel 'Paying Moms to Stay Home: Short and Long Run Effects on Parents and Children'.

Finland adskiller sig markant fra de andre nordiske lande som det land, hvor færrest små børn har en hverdag i en daginstitution. Siden 1980'erne har man som forælder her kunnet få en betydelig økonomisk kompensation til at passe egne børn hjemme, fra barslen ophører, til barnet fylder tre år.

Det betyder, at langt færre finske børn går i daginstitution. 80 procent af de finske familier benytter sig af muligheden for kompensation udover barslen, og i over 90 procent af tilfældene er det kvinderne, der bliver hjemme, forklarer Tuomas Kosonen.

Kompensationen består af et statsligt tilskud, og derudover kan de enkelte kommuner vælge at give et øget tilskud.

Skadeligt for børn og mødre

Men den finske støtte til hjemmepasning har været 'skadelig for både mødre og børn', konkluderer forskerne. For det første går det hårdt ud over mødrenes tilknytning til arbejdsmarkedet og dermed deres indkomst, når de bliver hjemme med børnene.

"Tilskuddet til hjemmepasning har selvfølgelig den umiddelbare effekt, at kvinderne er uden arbejde, mens de tager sig af deres børn. Men det påvirker også kvindernes karrierevalg negativt på længere sigt. De kvinder, der har gået hjemme med børn, er oftere arbejdsløse og tjener mindre, også efter at tilskuddet til hjemmepasning er ophørt," siger Tuomas Kosonen.

Ifølge det finske studie har hjemme pasningen også en række negative konsekvenser for børnene. Forskerne har undersøgt effekterne af et højere kommunalt tilskud, som betyder, at flere børn bliver passet hjemme i længere tid.

På den korte bane har forskerne fundet, at børn, der er blevet passet hjemme, havde gennemsnitligt flere fejl i kognitive test ved det obligatoriske helbredstjek ved 4 5 -årsalderen – også når man korrigerer for andre faktorer, der kunne have betydning.

5 pointer fra artiklen

1. Nyt finsk studie viser, at det finske system med tilskud til hjemmepasning af børn i tre år har en række negative konsekvenser for både forældre, primært mødre, og børn.

2. Kvinder, der har passet deres børn hjemme, er oftere arbejdsløse og tjener mindre, også efter at hjemmepasningen er ophørt.

3. Børnene har flere fejl i kognitive test ved 4-5-års-alderen.

4. På lang sigt vælger færre hjemmepassede børn en gymnasial uddannelse, og flere bliver dømt for kriminalitet.

5. Resultaterne er i tråd med anden forskning på feltet, der overvejende har vist positive effekter for børn af at gå i daginstitution.

I tråd med dansk viden

"Vi fortolker det sådan, at et øget tilskud til hjemmepasning har en negativ effekt på barnets udvikling," siger Tuomas Kosonen og forklarer, at hjemmepasning også ser ud til at have konse-

kvenser for barnet langt senere i livet.

”På længere sigt ser vi, at børnene fra kommuner med højere tilskud oftere begår og bliver dømt for kriminalitet, når de er mellem 15 og 18 år. Vi finder også, at de oftere fravælger en gymnasial uddannelse og i stedet tager en erhvervsuddannelse eller ingen uddannelse,” siger han.

Samlet konkluderer studiet altså, at hjemmepasning har negative konsekvenser for både mødre og børn på både kort og lang sigt. Det rammer, ifølge studiet, på tværs af sociale skel og gælder både familier med lav og høj uddannelse og indkomst.

Seniorforsker fra VIVE – Det Nationale Forsknings - og Analysecenter for Velfærd Jens Dietrichson har læst det finske studie, og ifølge ham er resultaterne i tråd med det, vi ellers ved fra forskningen om daginstitutioners betydning for børn.

God kvalitet i dagtilbud er en forudsætning for positive effekter

Jens Dietrichson står bag den seneste forskningsoversigt fra VIVE om de langsigtede konsekvenser for børn af at have gået i dagtilbud.

”Størstedelen af studierne finder positive effekter for børn ved at gå i daginstitution,” siger han og forklarer, at et problem ved at måle på effekten af daginstitutioner langt frem i tiden er, at daginstitutionerne var anderledes engang, end de er i dag.

”Men vores konklusion var, at hvis dagtilbuddet er af tilstrækkelig god kvalitet, har det typisk positive effekter. Det finske studie peger på det samme,” siger han.

Jens Dietrichson vurderer, at det finske studie er både ’godt’ og ’meget ambitiøst’.

”Studiet er udgivet som et arbejdspapir, og på den måde er det endnu ikke gået igennem den videnskabelige kvalitetssikringsproces. Men tanken med arbejdspapirer er, at de skal ud at diskuteres, så det er ikke nødvendigvis et problem,” siger han.

Det er en styrke, at de finske forskere følger børnene på kort og lang sigt, og samtidig er det også en styrke, at de ser på effekten af to forskellige reformer, vurderer Jens Dietrichson.

Finske fund kan bruges i Danmark

Studiet har nemlig også set på konsekvenserne for mødre og børn af en finsk reform fra 1997, som betød, at daginstitutioner for nogle familier blev billigere, og at flere børn derfor kom i institution.

Konsekvensen var, at mødrenes til knytning til arbejdsmarkedet og deres indkomst steg, at børnene klarede sig bedre i de kognitive test, at flere valgte en gymnasial uddannelse.

Forskerne konkluderer altså, at en daginstitution modsat hjemmepasning ser ud til at medføre fordele for både mødre og børn.

Men kan de finske fund generaliseres til også at gælde andre lan de som eksempelvis Danmark?

Ja, mener forskeren bag, Tuomas Kosonen.

Nordiske daginstitutioner ligner hinanden

”Man skal være meget varsom, men jeg mener, at vores resultater kan bruges i andre nordiske lande. En vigtig faktor er kvaliteten af daginstitutionerne, og vores resultater kan generaliseres til andre nordiske lande som Danmark, netop fordi kvaliteten af daginstitutionerne er – i hvert fald hvis man sammenligner med lande udenfor Norden – ret ens.”

I Danmark påpeger både pædagoger og forældre, at kvaliteten i dagtilbud mange steder er faldende.

Ville jeres resultater se anderledes ud, hvis eksempelvis normeringen eller andelen af uddannet personale bliver lavere?

”Det er et godt spørgsmål, men det er desværre umuligt at give et entydigt svar. Vi forsøgte at se på variationer i normeringen, men vores resultater var ikke klare nok til at blive inkluderet i undersøgelsen. Derfor er vi usikre på, hvilken rolle de faktorer spiller i forklaringen af resultaterne. En hypotese er, at mængden af voksne og især dem, der er uddannede pædagoger, er vigtig. Men vi kunne ikke bekræfte hypotesen empirisk.”

Vigtigt med mange sociale interaktioner med andre børn

Vi taler meget om det markante fald i børn og unges trivsel de senere år, som nogle også kæder sammen med pressede institutioner.

Kan der være positive effekter af hjemmepasning for børnenes trivsel, som jeres studie ikke fanger?

”Det er altid muligt, at børn oplever stress eller andre negative faktorer ved at gå i daginstitution. Vi havde for eksempel ikke et mål af stress i vores data. Men da de faktorer, som vi var i stand til at undersøge, alle viser enten ingen eller negative effekter ved hjemmepasning, når barnet er et år, er det ret usandsynligt, at der kan være andre meget store positive effekter ved hjemmepasning,” siger Tuomas Kosonen.

Hvad er det ved vores daginstitutioner, der er så godt for børn?

”Det er et virkelig godt, men også svært spørgsmål, og jeg har ingen definitive svar. Blandt nogle psykologer taler man meget om vigtigheden af mor-barn-tilknytningen, som indikerer, at små børn ville have bedre af at være hjemme med deres mor, når de er små. Andre psykologer argumenterer for, at det er vigtigt for børn tidligt at have mange sociale interaktioner med andre børn, og de argumenter passer bedre med vores resultater," siger den finske forsker og fortsætter:

"Men det er svært for mig at sige noget om årsagen med sikkerhed. Muligvis kan vores resultater forklares med en kombination af, at daginstitutioner af høj kvalitet gavner børn fra omkring etårsalderen, og at det omvendt har en negativ effekt på børnene, når moren står udenfor arbejdsmarkedet og dermed har en lavere indkomst gennem længere tid."

Børn koster kvinder lønkroner

At kvinder mister indkomst, når de får børn, bliver i forskningen kaldt child penalty, eller oversat til dansk 'børnestraf'. Den betegner, hvad det koster mødre i tabte lønkroner at få det første barn, sammenlignet med hvad det koster fædre.

For mænd er arbejdsindkomsten i store træk upåvirket af, om de har børn eller ej.

I Danmark falder kvinders arbejdsindkomst på kort sigt med i gennemsnit 30 procent, når de får et barn som følge af blandt andet barselsorlov. På længere sigt (10 år efter) er denne child penalty omkring 20 procent. Det viser forskning fra blandt andet Københavns Universitet (2018).

I Finland er 'børnestraffen' markant højere på kort sigt, over 70 procent, før den med tiden langsomt udligner sig til at ligne det danske niveau, forklarer Tuomas Kosonen.

Forskerne bag det finske studie konkluderer, at de finske kvinders højere løntab kan tilskrives tilskuddet til hjemmepasning og forudser, at finske kvinders child penalty vil falde markant – måske til det danske niveau – hvis tilskuddet til hjemmepasning fjernes.

Om forskningen

Det finske forskningsstudie 'Paying Moms to Stay Home: Short and Long Run Effects on Parents and Children' bygger på flere forskellige registerdatasæt på finske forældre og deres børn i årene 1988-2019.

Her undersøger forskerne - med professor Tuomas Kosonen i spidsen - konsekvenserne for både mødre og børn af henholdsvis hjemmepasning og pasning i dagtilbud.

Studiets resultater tyder på, at når børnepasning flyttes fra hjemmet til daginstitutioner, øger det kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet og gavner børns udvikling på både kort og lang sigt.

Udgivet den 7. februar 2024

Udskriv **Del**

Artikel
Årets højtider og traditioner: Sådan...
Artikel

Podcast
Pædagoger viser vejen for børns...
Artikel

Artikel
Børneminister vil udvide lærere...
Podcast

Nye tal stiller skarpt på ufrivilligt...
Artikel

Stor ærgrelse: Succes-pulje på fritidsom...
Artikel

Hvordan giver du børn og unge en...
Guide

Pædagoger mangler tid til faglighed...
Artikel

Kroppen er det vigtigste redskab i...
Artikel

4 gode råd: Sådan giver I børnene ree...
Artikel

Forsker efterlyser medbestemmelse:...
Artikel

6 pointer om ufrivilligt skolefravær...
Artikel

Guide: 5 pædagogiske greb til krea...
Artikel

Mere fra den pædagogiske forskning

Kontakt din lokale fagforening

Har du faglige spørgsmål om løn, arbejdsvilkår og overenskomster, skal du kontakte din lokale fagforening.

Find din lokale fagforening

Skriv til din lokale fagforening i Mit BUPL